ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

DARÁNYI IGNÁC TERV

BIO Aqua pro

AGGTELEKI NEMZETI PARK

GREEN ACTION
ZÖLD AKCIÓ

A Bózsva-patak (HUAN21007) különleges természetmegőrzési területnek jelölt terület fenntartási terv tervezete

NATURA 2000

Jósvafő
2013

Ügyfél
Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partner
BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
Zöld Akció Egyesület

Szakmai koordinátor
Dr. Boldogh Sándor
Dr. Juhász Péter
Farkas Tünde

Vezető szakértők
Dr. Kiss Béla
Fasimon János
Krajnyák Cecília

Közreműködő szakértők
Barati Sándor, Barati Balázs
Demeter Zoltán
Farkas Emese
Farkas Tünde
Farkas Roland
Felházi László
Dr. Gulyás Gergely
Hegyessy Gábor
Huber Attila
Hudák Katalin
Dr. Kiss Béla
Kiss József
Dr. Malatinszky Ákos
Mizsei Edvárd
Spéder Ferenc
Tóth Viktor
Visnyovszky Tamás
Zsólyomi Tamás

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv....2
1. A terület azonosító adatai....3
1.1.Név....3
1.2.Azonosító kód....3
1.3.Kiterjedés....3
1.4.A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek....3
1.4.1.Jelölő élőhelyek....3
1.4.2.Jelölő fajok....3
1.5.Érintett települések....3
1.6.Egyéb védettségi kategóriák....4
1.7.Tervezési és egyéb előírások....4
1.7.1.Természetvédelmi kezelési terv....4
1.7.2.Településrendezési eszközök....4
1.7.3.Körzeti erdőtervek és üzemtervek....5
1.7.4.Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek....5
1.7.5.Halgazdálkodási tervek....5
1.7.6.Vízgyűjtő-gazdálkodási terv....5
1.7.7.Egyéb tervek....5
1.7.8.Jogerős engedélyek....5
2. Veszélyeztető tényezők....6
3. Kezelési feladatok meghatározása....7
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése....7
3.2. Kezelési javaslatok....8
3.2.1. Élőhelyek kezelése....8
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés....17
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések....17
3.2.4. Kutatás, monitorozás....17
3.2.5. Mellékletek....17
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében....18
3.3.1. Agrártámogatások....18
3.3.2. Pályázatok....18
3.3.3. Egyéb....18
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja....18
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök....18
3.4.2. A kommunikáció címzettjei 20
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció....23
1. A tervezési terület alapállapot jellemzése 24
1.1. Környezeti adottságok....24
1.1.1. Éghajlati adottságok....24
1.1.2. Vízrajzi adottságok....24
1.1.3. Talajtani adottságok 25
1.8.1.2. Természeti adottságok....26
1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek....26
1.2.2.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok....27
1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok....28
1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok....33
1.9.1.3. Területhasználat....34
1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás....34
1.3.2. Tulajdoni viszonyok....34
1.3.3. Területhasználat és kezelés....34
2. Felhasznált irodalom....34
3. Térképek....35

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Bózsva-patak

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUAN21007

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	832, 25 ha

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 91E0* - Enyves éger (Alnus glutinosa) és magas kőris (Fraxinus excelsior) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)
- 6430 - Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai
- 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)

1.4.2. Jelölő fajok

- nagy tűzlepke (Lycaena dispar)
- vérfű-hangyaboglárka (Maculinea teleius)
- zempléni futrinka (Carabus zawadszkii)
- Petényi-márna (Barbus meridionalis)
- ingola fajok (Eudontomyzon spp.)
- halványfoltú küllő (Gobio albipinnatus)
- szivárványos ökle (Rhodeus sericeus amarus)
- vöröshasú unka (Bombina bombina)
- sárgahasú unka (Bombina variegata)
- vidra (Lutra lutra)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet tartalmazza.

Település	Érintett terület (ha)	Település területének érintettsége (%)
Alsóregmec	81,77	9,8
Bózsva	350,67	42,1
Füzérradvány	60,85	7,3
Kovácsvágás	66,29	8
Mikóháza	62,85	7,6
Nagyhuta	6,11	0,7
Nyíri	40,47	4,9
Pálháza	49,78	6
Vilyvitány	113,46	13,6
Összes:	832,25	100

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés (ha)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
TK	172/TK/84	Zempléni Tájvédelmi Körzet	336,77	147/2007(XII.27) KvVM

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

- Nincs kihirdetett kezelési terv.

1.7.2. Településrendezési eszközök

Település	Végleges településrendezési terv elfogadás éve	határozatszáma
Alsóregmec	Nincs elfogadott rendezési terv.	Az ANPI nem kapott határozatot.
Bózsva	2009. 2010-ben módosítva.	Az ANPI nem kapott határozatot.
Füzérradvány	2007.	Az ANPI nem kapott határozatot.
Kovácsvágás	2004.	Az ANPI nem kapott határozatot.
Mikóháza	2010.	Az ANPI nem kapott határozatot.
Nagyhuta	2008.	15/2008. (XII.16.)Önk.rendelet
Nyíri	2006.	Az ANPI nem kapott határozatot.
Pálháza	2008.	10/2008. (IV. 17.) Önk. rendelet
Vilyvitány	Nincs elfogadott rendezési terv.	Az ANPI nem kapott határozatot.

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

A jelenleg érvényben levő körzeti erdőterv a már hatályát vesztett 1996. évi LIV. tv. alapján készült el, azonban a záró-jegyzőkönyvezés idején, már az 2009. évi XXXVII. tv. előírásai is figyelembe lettek véve. A természetmegőrzési területet érintő körzeti erdőterveket (a körzetek nevét, az érintett településeket, a 2013. évi erdőterület-adatokat és az erdőtervezés évét) az alábbi táblázat foglalja össze:

Erdőtervezési körzet	Érintett települések	Aktuális erdőterület (ha)	Erdőtervezés éve
Hegyközi			2009

A 2009. évi XXXVII. tv. által életbe léptetett új erdőtervezési rendszer szerint a természetmegőrzési terület erdőtervezési körzetek szerinti beosztása megváltozott. Az új körzetek nevét, az érintett településeket, a 2013. évi erdőterület-adatokat és a következő erdőtervezés évét az alábbi táblázat foglalja össze:

Erdőtervezési körzet	Érintett települések	Aktuális erdőterület (ha)	Következő erdőtervezés éve
Alsó Hegyközi Erdőtervezési Körzet	Alsóregmec, Bózsva, Füzérradvány, Kovácsvágás, Mikóháza, Nagyhuta, Nyíri, Pálháza, Vilyvitány		2019

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

- A II/3 Zempléni Nagyvadas Vadgazdálkodási körzet 10 éves körzeti vadgazdálkodási terve. Jóváhagyta: Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Miniszter
- Északerdő Zrt. 659200 (3525 Miskolc Deák tér 1.) vadgazdálkodási üzemterve. Érv: 2013. március 1. – 2014. február 28. Jóváhagyta: B.-A.-Z. megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatóság, Miskolc Blaskovics u. 24.
- 659410 FTVK. (3997 Füzérkomlós Felszabadulás út 31.) vadgazdálkodási üzemterve. Érv: 2013. március 1. – 2014. február 28. Jóváhagyta: B.-A.-Z. megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatóság, Miskolc Blaskovics u. 24.
- 659620 FTVK. (3989 Mikóháza Árpád út 43.) vadgazdálkodási üzemterve. Érv: 2013. március 1. – 2014. február 28. Jóváhagyta: B.-A.-Z. megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatóság, Miskolc Blaskovics u. 24.
-

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

- A Bózsva-patakon a halásztra jogosult az Északerdő Zrt. (3525 Miskolc, Deák tér 1.) Érvényesség: 2009. január 1. - 2013.12.31. Jóváhagyta: B-A-Z. Megyei FVM Hivatal Vadászati és Halászati Felügyelősége
-

1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

- 2-5. Tokaj-Hegyalja vízgyűjtő Vízgyűjtő-gazdálkodási terve
  Közreadja: Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság és Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
-

1.7.7. Egyéb tervek

- -

1.7.8. Jogerős engedélyek

- -

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
H01	Vízszennyezés	M		Barbus meridionalis
J03.01	A szárazföld belsejében lévő vízfolyások szerkezetének módosítása	M		Barbus meridionalis
J02.01	Mederkotrás	L		Barbus meridionalis
J02.05	A hidrográfiai működés módosítása, általános	M		Barbus meridionalis
H01	Vízszennyezés	M		Eudontomyzon spp.
J03.02	Élőhelyi-összeköttetések (konnektivitás) csökkenése emberi hatásra migrációt gátoló műtárgyak (pl. fenéklépcsők)	H		Eudontomyzon spp.
J02.01	Mederkotrás	L		Eudontomyzon spp.
J02	Vízügyi tevékenység	H		Eudontomyzon spp.
J02.05	A hidrográfiai működés módosítása, általános	M		Gobio albipinnatus
H01	Vízszennyezés	M		Gobio albipinnatus
J02	Vízügyi tevékenység	M		Gobio albipinnatus
J02.05.05	Duzzasztás	M		Gobio albipinnatus
H01	Vízszennyezés	M		Rhodeus sericeus amarus
J02.11.01	Üledék eltávolítása	H		Rhodeus sericeus amarus
H01	Vízszennyezés	H		Rhodeus sericeus amarus
J02	Vízügyi tevékenység	M		Rhodeus sericeus amarus
J02.12	Gátak, parti művek, mesterséges partszakaszok, általános	M		Rhodeus sericeus amarus
J02.05	A hidrográfiai működés módosítása, általános	H		Rhodeus sericeus amarus
J02.05	A hidrográfiai működés módosítása, általános	M		Bombina bombina
J02.05	A hidrográfiai működés módosítása, általános	M		Bombina bombina
F03.01.01	Vadak károkozása	H	15-20	Különösen a vaddisznó túrása jelent veszélyt a mocsár-és lápréteken, kisebb mértékben a száraz gyepekben. A jelölő növényfajokat kitúrja, valamint gyomosítja az élőhelyeket.
I01	Idegenhonos inváziós fajok jelenléte	H	20-25	Gyomosítja, átalakítja az eredeti vegetáció fajösszetételét.
K01.03	kiszáradás	M	5	Láp és mocsárrétek átalakulása, kiszáradása.
B02	Erdőgazdálkodás	M	~ 40	– A tarvágások, a rövid időszak alatt lebonyolított felújító-vágások, a homogenizáló hatású nevelővágások, a cserjeszint és a holt faanyag eltávolítása az állományok szegényedésével járnak.
B02.04	Lábon álló és/vagy elfekvő	M	~ 40	Nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*) – A

F03.01.01	Vadak károkozása	H	15-20	Különösen a vaddisznó túrása jelent veszélyt a mocsár-és lápréteken, kisebb mértékben a száraz gyepekben. A jelölő növényfajokat kitúrja, valamint gyomosítja az élőhelyeket.
	holt faanyag eltávolítása			holt faanyag eltávolítására irányuló beavatkozások a faj számára fontos szubsztrátot eltüntetik az élőhelyekről.
B03	Erdészeti kitermelés újratelepítés vagy természetes felújulás nélkül (fásításokban)	M	~ 8	91E0 – A folyó- és patakmenti keskeny fűzligetek ritkítása, kitermelése az állományok szegényedésével vagy eltűnésével jár.
K02.01	szukcesszió	H	20-25	Cserjésedés mind nedves, mind száraz élőhelyeken, ahonnan a gyepfajok kiszorulnak.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

- A kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok – vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), zempléni futrinka (*Carabus zawadszkii*), tiszai ingola (*Eudontomyzon danfordii*), Petényi-márna (*Barbus meridionalis petenyii*) – és egyéb védett fajok, valamint jelölő és egyéb érzékeny élőhelytípusok (Sík- és dombvidéki kaszálórétek 6510, hidrofil magaskórós szegélytársulások 6430, 91E0* - Enyves éger (Alnus glutinosa) és magas kőris (Fraxinus excelsior) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)) kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.
- A sík- és dombvidéki kaszálóréteken évenkénti kaszálás végzése szükséges, illetve a degradálódott állományokban ezt szükség esetén szelektív cserjeirtás előzze meg.
- A kaszálóréteken és az üde, tápanyagban gazdag magaskórósokban a terjedő idegenhonos aranyvesszők (*Solidago spp.*), és esetleg megjelenő egyéb invázív növényfajok állományai visszaszorítandók.
- A Petényi-márna és a tiszai ingola állományainak fennmaradása érdekében természetközeli állapotú, gyorsabb folyású szakaszok fenntartása szükséges, amelyeken a hosszirányú átjárhatóság biztosított. Szintén szükséges a vízfolyások menti kísérő fás vegetáció fennmaradása, a kisvízi meder szélén is. Ahol ez hiányzik, ott őshonos fajokból (elsősorban füzekből, mézgás égerből) álló ligetet szükséges felnőni hagyni, szükség esetén telepíteni. Az értékes halállományok növekedése érdekében a telepített pisztrángállományok visszaszorítása szükséges. Haltelepítés csak indokolt esetben végezhető, s akkor is csak őshonos, a víztérre jellemző halfajok alkalmazásával.
- A zempléni futrinka állományainak fennmaradása érdekében a szegélyzónák (bokros erdőszegélyek, magaskórósok) megőrzése szükséges.
- A vérfű hangyaboglárka állományok fennmaradása érdekében a vérfüves üde gyepek kaszálással történő fenntartása szükséges. A kaszálást ezeken a gyepeken legalább részben szükséges nyár végéig kitolni, vagy a gyep egy részét kaszálatlanul kell hagyni.
- A jelölő fajok esetében szükséges az állományváltozások monitorozása.

3.2. Kezelési javaslatok

3.2.1. Élőhelyek kezelése

Gazdálkodáshoz köthető előírások és javaslatok

Mezőgazdálkodás
Gyepek

Gyepek esetében legfontosabb feladat a nyílt, invázív és gyomfajoktól mentes, természetes növénytakaróvel fedett élőhelyek megőrzése, fenntartása. Ezen cél elérése érdekében elengedhetetlen antropogén hatásra kialakuló gyakori tűzeseteket megelőzése, a megfeleő és kímélő agrotechnika kiválasztása, a jelölő fajok életmenetét, virágzását, észkelését és fiókanevelését figyelembe vevő kaszálási időpont megválasztása és a túllegeltetés elkerülése.

A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló **269/2007. (X. 18.) Korm. rend. előírásai kötelező érvényűek. Ezen előírásokat (Gy5, Gy6, Gy16, Gy 36, Gy83, Gy84, Gy85, Gy, 87, Gy93, Gy115) külön nem jeleztük a részletes javaslatok között.**

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Részletes javaslatok:

6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis

Kód	Tevékenység formája (előírás/javaslat)	Gyepterületekre vonatkozó előírások	Támogatási rendszerbe illeszthetőség	Megjegyzés
GY01	korlátozásra javasolt mg-i műveletek	Felülvetés nem megengedett.		
GY02	korlátozásra javasolt mg-i műveletek	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.	+	
GY03	korlátozásra javasolt mg-i műveletek	Műtrágyázás nem megengedett.		
GY09	korlátozásra javasolt mg-i műveletek	Fogasolás nem megengedett.		
GY10	korlátozásra javasolt mg-i műveletek	Tárcsázás nem megengedett.		

GY13	korlátozásra javasolt mg-i műveletek	Kiszántás nem megengedett.		
GY14	korlátozásra javasolt mg-i műveletek	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.		
GY15	korlátozásra javasolt mg-i műveletek	Tűzpászták létesítése nem megengedett.		
GY22	javasolt mg-i műveletek	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.		
GY26	javasolt mg-i műveletek	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.		
GY28	javasolt mg-i műveletek	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.	+	
GY29	javasolt mg-i műveletek	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.	+	
GY42	a legeltetéssel kapcsolatban javasolt és korlátozási előírások	Legeltetési sűrűség 0,4-0,6 ÁE/ha.		
GY45	a legeltetéssel kapcsolatban javasolt és korlátozási előírások	A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges.	+	
GY57	a legeltetéssel kapcsolatban javasolt és korlátozási előírások	Villanypásztor csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság írásos véleménye alapján alkalmazható.		
GY67	a legeltetéssel kapcsolatban javasolt és korlátozási előírások	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.	+	
GY68	a legeltetéssel kapcsolatban javasolt és korlátozási előírások	Legeltethető állatfaj: juh.	+	
GY70	a legeltetéssel	Legeltethető állatfajok: ló-	+	

	kapcsolatban javasolt és korlátozási előírások	félék (ló, szamár).		
GY74	kaszálás	Kaszálás július 15. után lehetséges.		védett növényfajokkal érintett területen
GY75	kaszálás	Kaszálás augusztus 1. után lehetséges.	+	harisos élőhelyen
GY94	kaszálás	10-15% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.		tűzlepkés élőhelyen vérfüves gyepben az ANPI által kijelölt területen
GY99	kaszálás	A kaszálatlan területet évente más helyen kell kialakítani.		
GY110	kaszálás	A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: szeptember 1.		
GY116		Gyepterületen trágyaszarvas kialakítása tilos.		
GY117		Éjszakázó helyek és ideiglenes karámok helyét a működési terület szerinti nemzetipark-igazgatósággl egyeztetni szükséges.		

6430 - Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai

Alapvetően beavatkozás nélkül fenntartandó élőhelyek, csak a szukcesszió visszaszorítása érdekében kell indiokolt esetben vegetációs időszakon kívül a cserjeirtást elvégezni.

Kód	Tevékenység formája (előírás/javaslat)	Gyepterületekre vonatkozó előírások	Támogatási rendszerbe illeszthetőség
GY21	javasolt mg-i műveletek	Legeltetés és kaszálás tilos, a területet kezeletlenül kell fenntartani.	

Szántók

A területen található kisparcellás szántókon a természetkímélő gazdálkodás előtérbe helyezésével elősegíthető a környező gyepes és vizes élőhelyek megóvása, valamint a jelölőállat és növényfajok fajok védelme.

Kód	Tevékenység formája (előírás/javaslat)	Szántóterületekre vonatkozó előírások	Támogatási rendszerbe illeszthetőség
SZ04	betakarítás	Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata kötelező.	+
SZ10	környezetvédelem	Trágya, műtrágya: természetes vizektől mért 200 m-en belül trágya, műtrágya nem deponálható.	
SZ11	környezetvédelem	Szalma, széna: szalma, széna depóniát és bálát (különösen a felszíni vizektől mért 200 m távolságon belül és ártéren) a területről 30 napon belül le kell hordani.	
SZ12	környezetvédelem	Egyéb szerves hulladék (szér, levél, cefre): cefre mésszel keverve talajjavítás céljából csak engedéllyel helyezhető ki.	
SZ13	környezetvédelem	Szántóföldön trágyaszarvas kialakítása tilos.	
SZ14	növényvédelem	A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.	+
SZ17	növényvédelem	Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók.	
SZ21	növényvédelem	Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás tilos.	
SZ25	növényvédelem	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók.	+
SZ34	tápanyag utánpótlás	Istállótrágya kijuttatásának mértéke, éves átlagban nem haladhatja meg a 100	+

		q/ha-t.	
SZ37	tápanyag utánpótlás	Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni.	+
SZ43	vetésváltás	Fás szárú és lágy szárú energetikai ültetvény telepítése tilos.	
SZ46	agrotechnika	Melioráció tilos.	
SZ56	élőhely-rekonstrukció	Mezőgazdasági földterület első erdősítése.	+
SZ57	élőhely-rekonstrukció	Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása.	+
SZ58	élőhely-rekonstrukció	Őshonos fafajokból és cserjefajokból álló erdő telepítése, korábbi erdőterületen lehetséges.	+
SZ63	gyepesítés részleletes előírásai	Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés tilos.	
SZ68	egyéb	A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amelynek őshonos cserjékből vagy fákból álló sövény, illetve fasor kell legyen. A táblaszegély inváziós cserje és fafajoktól való mentességét, kizárólag mechanikai eszközökkel, biztosítani kell.	+

Vizes élőhelyek

Vizes élőhelyeken az ökológiailag szükséges vízmennyiség folyamatos biztosítása a cél, valamint az élőhelyeken jelentkező inváziós fertőzöttség visszaszorítása a legnagyobb feladat.

Kód	Tevékenység formája (előírás/javaslat)	Vizes területekre vonatkozó előírások	Támogatási rendszerbe illeszthetőség
V01	előírás	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minősítésű anyagokkal és kizárólag inváziós	

		növényfajok irtása céljából lehet végezni.	
V09	előírás	Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.	+
V63	egyéb	Élőhely-rekonstrukció	+

Erdőgazdálkodás

-A site területére készített körzeti erdőterv (2009) már a Natura 2000 területek kihirdetése után készült, így benne a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok hosszú távú fenntartásának szempontjai részben már megjelennek. Emellett a védett természeti területeket nem érintő erdőtervek 2010. évi Natura 2000 szempontú felülvizsgálata az erdőtervekben további természetvédelmi szempontokat rögzített.
- A site területére vonatkozó további általános gazdálkodási/kezelési előírások az Evt. általános szakmai irányelveiből, a Tvt. általános élőhelyvédelmi irányelveiből, illetve jelölő típusok esetén a Natura 2000 státusból (lásd 275/2004. Korm. rendelet) vezethetők le.
- Figyelemmel a hatályos jogi szabályozásra általános irányelvként rögzíthető, hogy a jelölő erdős élőhelytípusok kedvező természetességi állapotú (természetes és természetszerű erdő, illetve esetleg származék erdő besorolású) állományainál a Natura 2000 rendeltetést elsődleges rendeltetésként kell feltüntetni.
- Az üzemmód-megválasztás – az Evt. védelmi rendeltetésű erdőkre vonatkozó, fokozatosan, több évtized alatt életbe lépő szabályaitól eltekintve – alapvetően gazdálkodói döntés kérdése, így e tekintetben csak annyit lehet rögzíteni, hogy a site területén (is) feltétlenül kívánatos a folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódok (átalakító, szálaló, illetve véderdők esetében faanyag-termelést nem szolgáló üzemmód) minél nagyobb területen való alkalmazása.
- A sérülékeny termőhelyen álló, véderdő jellegű és általában természetvédelmi szempontból is jelentős erdők kisebb, önálló erdőrészletként nem leválasztható állományaiban – az erdőrészlet egészéhez viszonyítva – differenciált erdőkezelést kell biztosítani. A véderdő jellegű foltok általában aktív gazdálkodás nélkül, a természetes erdődinamikai folyamatokra alapozva tartandók fenn, a kezelési feladatok e helyeken az idegenhonos fafajok kiszorítására, a vadkár megelőzésére, a felújulási folyamat segítésére, illetve esetleg a közutak melletti 20-30 m széles erdősávok gondozására terjednek ki.
- A beavatkozásokkal érintett erdők állománynevelése (tisztítások, gyérítések) során az őshonos elegyfafajok egyedei kímélendők, visszahagyandók. Idegenhonos fafajokkal elegyes erdőkben a munkákat az őshonos fafajok megtartásával, az idegenhonos fafajok rovására kell elvégezni. A nevelési munkák során kerülni kell az egyenletes hálózatot kialakító, homogenizáló jellegű beavatkozásokat, törekedni kell a szerkezeti változatosság (alsó lombkoronaszint, cserjeszint, böhöncök, mikroélőhelyek, stb.) megtartására, fokozására.
- A vágásos és átalakító üzemmódba sorolt erdőknél a termőhelyi viszonyok és az állományok egészségi állapota függvényében a lehető legmagasabb vágáskorok alkalmazását kell célul kitűzni. Gyorsan növő fafajok állományaiban (égeresek, füzesek) így 40-70 év, lassan növő fafajok állományaiban pedig 90-140 év közötti vágásérettségi szakaszok határozhatók meg.
- Az erdőfelújítások során a tarvágások mellőzése és a minél vegyeskorúbb, változatosabb állományokat eredményező (folyamatos erdőborítás melletti gazdálkodást/kezelést lehetővé tevő) természetes felújítási módok alkalmazása lehet az irány. Legfontosabb cél-

ként a rövid idő (5-10 év alatt) alatt végigvezetett, egyenletes bontáson alapuló, ismét egykorú, homogén állományokat produkáló ernyős felújítóvágásoktól való eltávolodást lehet megfogalmazni, s helyettük a 15-30 évre elnyújtott, egyenlőtlen (lékes-csoportos-foltos) beavatkozással végzett felújítóvágások (egyes ligeterdő-állományokban a szálalás) alkalmazását kell szorgalmazni. A site területén jelenleg nincs erdőtervi lehetőség drasztikus beavatkozásra, nincs tarvágás, felújítóvágás bontó- és végvágása.
- A természetmegőrzési területen belül az állománytípusok jövőbeni kívánatos aránya és térbeli mintázata a potenciális természetes erdőtársulások eloszlása határozza meg. Az erdőterületeken belül található idegenhonos fafajú erdők zöme (erdei- és lucfenyvesek) gyertyános-tölgyes klímában található, így rekonstrukciójuk esetében a gyertyános-kocsánytalan tölgyes állományok kisebb (10-15 ha-os) növekedése prognosztizálható. Az idegenhonos fafajú erdők fafajcserés átalakítása természetvédelmi szempontból távlatilag indokolt, így annak támogatási rendszeren keresztül való ösztönzése fontos feladat.
- A távlati célállomány-típusok minden erdőterületen a termőhelyi viszonyoknak megfelelő, őshonos fő- és elegyfafajok alkotta, a potenciális természetes erdőtársulásoknak megfelelő állománytípusok lehetnek.
- Kulcseleme az erdők jó állapotban való fenntartásának az alkalmazott fakitermelési és közelítési technológia. A teljes fában vagy hosszúfában történő vonszolásos közelítés nagyon sok kárt okozhat a visszamaradó állományban, az aljnövényzetben, az erdőtalajhoz kötötten elforduló mikroélőhelyekben és magában a talajban is. Minél nagyobb arányban szükséges tehát a faanyag megemelt formában való mozgatása, illetve a kíméletes közelítési módok (ideértve a lovas közelítést is) alkalmazása. Fontos szempont továbbá a fakitermelési munkák (faanyag-felkészítés, faanyag-mozgatás, vágásterület-rendezés) időpontjának, időjárási körülményeinek, illetve talajállapotának megválasztása: ezeket a feladatokat elsősorban a fő vegetációs és költési időszakon kívül (augusztus 15. és március 15. között) kell elvégezni.
- Az erdők jó természetességi állapotának megőrzéséhez és fejlesztéséhez, valamint az erdei biodiverzitás-védelméhez hozzátartozik a mikroélőhelyek megtartása és bővítése is. A mikroélőhelyek részben termőhelyi eredetűek (pl. kőgörgeteg, sziklakibúvás, források, erek, patakok, kisvízállások), részben a faállomány-szerkezet függvényében vannak jelen (pl. gyökértányérok, álló és fekvő holtfa, facsonk, hasadt-törött fák, üreges-odvas-taplós törzsek, kéregleválások). Közülük kiemelkedő jelentősége van a holtfa különböző formáinak (jelenlététől számos élőlénycsoport léte, lokális megmaradása függhet), így a gazdálkodási célzatú beavatkozások során az álló és fekvő holtfa egy része (elsősorban a vastagabb, 15 cm törzsátmérő feletti holtfa, hektáronként legalább 5-20 m^3 mennyiségben) visszahagyandó.
- Az erdőkben folytatott gazdálkodási/kezelési célzatú beavatkozások során minden esetben tekintettel kell lenni a Natura 2000 jelölő fajok (és természetesen más értékes, védett fajok) populációnak megőrzésére, életfeltételeik biztosítására. Az egyes növény- és állatfajok érdekében foganatosítható intézkedések: a lelőhely, fészkelőhely, szaporodási hely és környékének gazdálkodás alóli (időszakos vagy teljes) mentesítése, az adott élőlénycsoport számára szükséges szubsztrát/közeg (pl. holtfa, odú, cserjeszint, táplálkozási kapcsolatok révén releváns fafaj) megtartása-megjelenítése, az egyéb veszélyeztető tényezők elhárítása.
- Az országos problémaként jelentkező erdei vadkár helyi szinten is megmutatkozik: a térségbeli vaddisznó-populáció főleg taposással, a feltalaj feltúrásával-átforgatásával, makkfelszedéssel, a csemeték kitúrásával okoz kárt, míg az őz-, muflon- és gímszarvas-állomány a felverődött újulat rágásával, hántásával, szelektálásával képes blokkolni az erdődinamikai, illetve felújulási folyamatokat. A felmerülő problémával szemben az egyetlen lehetséges – mielőbb megvalósítandó – megoldás a térségi szintű, drasztikus vadlétszámcsökkentés!

- A vizsgálati területen belül felmerülő, erdőgazdálkodási tevékenységre visszavezethető veszélyeztető tényezők mérséklése vagy megszüntetése a fentebb ismertetett irányelvek alkalmazásával jórészt biztosítható!

Erdőgazdálkodás / Kezelési egységek szerinti természetvédelmi irányelvek

Láperdők, láposodó égeresek

(1) ÁNÉR-2011 szerinti besorolás
- Láp- és mocsárerdők (J2)
(2) Natura 2000 szerinti besorolás
- Kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus: enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) (91E0).
- A természetmegőrzési területen – jelentős területi kiterjedése miatt – jelölő élőhelytípus.

(3) Előfordulás a tervezési területen
- Elszórtan, elsősorban a Bózsva-völgy völgye területén, az ártér, illetve völgytalp mélyebb fekvésű, pangóvizes részein jelenik meg.

(4) Kötelezően betartandó kezelési-fenntartási irányelvek
- A láperdők és láposodó égeresek erdőrészletként vagy fásításként kivétel nélkül védelem alatt állnak, vagy a Zempléni Tájvédelmi Körzet területére esnek, vagy ex lege védett lápterületet érintenek. Területükön ennek megfelelően a természetvédelmi irányelvek élveznek elsőbbséget, s ennek alapján (az állományok területi kiterjedése és természeti értékei miatt) az érintetlenül, beavatkozás nélkül történő fenntartás kap prioritást.

(5) Javasolt (önkéntesen vállalható) kezelési-fenntartási feladatok
- Az idegenhonos fa- és cserjefajok, illetve lágyszárúak esetleges megjelenésének rendszeres ellenőrzése, egyedei rendszeres eltávolítása, nyűvése, visszavágása.

(6) Fejlesztési lehetőségek, javaslatok (élőhely-rekonstrukció, élőhelyfejlesztés)
- A kis területű, sérülékeny állományok hosszú távú fenntartása csak a kapcsolódó területek védőfunkciójának biztosításával lehetséges, így ezeken a szomszédos területeken olyan típusú élőhelyfejlesztési lépések (pl. szántó-gyep konverzió, gyomos területek rendszeres kaszálása) javasolhatók, melyek a láperdők és láposodó égeresek táji szintű ökológiai hálózatba illesztését, illetve a gazdálkodási környezet melletti fenntartását egyaránt megoldják.

Folyó- és patakmenti füzesek-égeresek

(1) ÁNÉR-2011 szerinti besorolás
- Fűz-nyár ártéri erdők (J4, részben)
- Égerligetek (J5)
(2) Natura 2000 szerinti besorolás
- Kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus: enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) (91E0).

(3) Előfordulás a tervezési területen

- A Bózsva-völgy lapályán a folyót kísérő galériaerdők és kisebb ártéri erdőfoltok-facsoportok, patakmenti erdősávok sorolhatók ide.
- A természetmegőrzési területen belül jelentős arányban, a vízfolyások mentén mindenhol megjelenő élőhelytípus.

(4) Kötelezően betartandó kezelési-fenntartási irányelvek
- A védett természeti területre (Zempléni Tájvédelmi Körzet, ex lege védett lápterületek) eső előfordulások részben érintetlenül tartandók fenn, részben pedig csak árvízvédelmi indíttatású (a meder-karbantartáshoz, vízlevezetéshez szükséges volumenű) beavatkozásokkal érinthetők.
- A nem védett területek esetében a kötelező irányelvek az erdőtervezett előfordulásokra és a fásításként kezelhető keskeny, kis területű erdősávokra egyaránt értelmezhetők (a végezhető tevékenységek lényegében minkét esetben erdészeti hatósági eljárás keretében dőlnek el).
- Az erdészeti, illetve fakitermelési munkák során az elegyesség és az állományszerkezeti változatosság megtartása-fokozása, a drasztikus beavatkozások mellőzése, illetve az állományokhoz kötődő mikroélőhelyek kímélete emelhető ki.
- Az érintett állományokra – azok elhelyezkedése és mérete miatt – elsősorban minimális beavatkozással érintendő élőhelyekként és nem természeti erőforrásként (hasznosítható faanyagot tartalmazó erdőkként) kell tekinteni.

(5) Javasolt (önkéntesen vállalható) kezelési-fenntartási feladatok
- Árvízvédelmi, vízrendezési szempontok felmerülése esetén a jelentősebb térbeli kiterjedésű fakitermelési munkák mellőzése, mértéktartó beavatkozások tervezése.
- Fakivágási igény jelentkezése esetén az állományok fafajösszetételének alakulására is tekintettel levő, szálankénti, szálaló jellegű beavatkozások végzése.
- A kiszáradt, idős, korhadt üregeket hordozó, odvas törzsek lehetőség szerinti visszahagyása, a vízmozgást nem akadályozó területrészeken fekvő (vékony és vastag) holtfa meghagyása.
- Az idegenhonos fa- és cserjefajok, illetve lágyszárúak megjelenésének rendszeres ellenőrzése, a már megjelent egyedek eltávolítása, nyűvése, visszavágása.

(6) Fejlesztési lehetőségek, javaslatok (élőhely-rekonstrukció, élőhelyfejlesztés)
- Az állományok hosszú távú fenntartása elsősorban a kapcsolódó területek védőfunkciójának biztosításával lehetséges, így ezeken a szomszédos területeken olyan típusú élőhelyfejlesztési lépések (pl. szántó-gyep konverzió, gyomos területek rendszeres kaszálása) javasolhatók, melyek a láperdők és láposodó égeresek táji szintű ökológiai hálózatba illesztését, illetve a gazdálkodási környezet melletti fenntartását egyaránt megoldják.
- A fás növényzet nélküli folyó- és patakszakaszokon – összhangban a mederfenntartási elképzelésekkel – fasorok, illetve keskeny erdősávok telepítését is meg lehet fontolni. Megfelelő méretű területsáv rendelkezésre állása esetén (főként gyomos gyepek és szántók rovására) szóba jöhet vízfolyások menti állományok kiszélesítése is. A fásítási/erdősítési munka lehetséges célfafajai: fehér nyár, fehér fűz, törékeny fűz, mézgás éger.

-

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

- A területen újabb bányatelek nem fektethető, valamint bányanyitás nem támogatható.
- A területen új aszfaltozott utak nyomvonalát lehetőség szerint a Natura 2000 területen kívülre, vagy meglévő utak nyomvonalára lehet tervezni, de minden esetben az Igazgatósággal előzetesen egyeztetni szükséges.
- Natura területen szennyvíztisztítótelepek elhelyezésére lehetőség szerint ne kerüljön sor, élővíztől számított 500 m-en belül pedig semmiképpen nem elfogadható.
- Távközlési tornyok, nagyméretű reklámtáblák elhelyezése nem javasolható a területen.
- Szeméttelepek elhelyezése csak Natura 2000 területen kívül lehetséges.
- A turisztikai célú fejlesztéseket – turistautakat, pihenőket, kilátótornyokat – minden esetben egyeztetni kell az igazgatósággal.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Sík és dombvidéki kaszálórétek, láp- és mocsárrétek esetében a záródás megakadályozása és a szukcesszió visszafordítása, a nyílt területek arányának megnövelésével.

Jelenleg nincs futó pályázat, amely a site-ot érintené.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

- A Petényi-márna és a tiszai ingola állományainak fennmaradása érdekében természetközeli állapotú, gyorsabb folyású szakaszok fenntartása szükséges, amelyeken a hosszirányú átjárhatóság biztosított. Szintén szükséges a vízfolyások menti kísérő fás vegetáció fennmaradása, a kisvízi meder szélén is. Ahol ez hiányzik, ott őshonos fajokból (elsősorban füzekből, mézgás égerből) álló ligetet szükséges felnőni hagyni, szükség esetén telepíteni. Az értékes halállományok növekedése érdekében a telepített pisztrángállományok visszaszorítása szükséges. Haltelepítés csak indokolt esetben végezhető, s akkor is csak őshonos, a víztérre jellemző halfajok alkalmazásával.
- A zempléni futrinka állományainak fennmaradása érdekében a szegélyzónák (bokros erdőszegélyek, magaskórósok) megőrzése szükséges.
- A vérfű hangyaboglárka állományok fennmaradása érdekében a vérfüves üde gyepek kaszálással történő fenntartása szükséges. A kaszálást ezeken a gyepeken legalább részben szükséges nyár végéig kitolni, vagy a gyep egy részét kaszálatlanul kell hagyni.
- A jelölő fajok esetében szükséges az állományváltozások monitorozása.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A területen 1 Natura 2000 mintapont van.

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

3.3.1. Agrártámogatások

A tervezési területen a jelenlegi agrártámogatási rendszer alapját az egységes területalapú támogatás (SAPS) és a gyep illetve szántó területeken az Európai Vidékfejlesztési Alapból lehívható (EMVA) Natura 2000 támogatások adják.

A terület a Bodrogközi ÉTT része. 46 MEPAR blokk érinti. Jelenleg a területből a Nagyhutát érintő hrsz-ek valamint a Nyiri 063-066, 068/1-2, 069, 071; Füzérradvány 039/1, Bózsva 015/18-19, 017,01025; Kovácsvágás 033, 034/2; Alsóregmec 054/2 hrsz-ek nem támogathatók, a többi igen.

Natura 2000 kifizetések a 269/2007 (X.18.) Korm. rendelet által meghatározott feltételek betartása mellett kérhetők, ez kizárólag gyep hasznosítású területek esetében van hatályban. A gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatást a 128/2007. (X.31) FVM rendelet szabályozza. Az ebben foglalt a feltételeknek a betartása nem csak a Natura 2000 területekre, hanem a SAPS támogatásokra is vonatkozik. A Natura 2000 gyepterületek esetében viszont ezen, valamint a 269/2007. (X.18.) és a 275/2004. (X.8.) Korm. rendeletben megfogalmazott földhasználati szabályokat abban az esetben is be kell tartani, ha a földhasználó nem igényel a területén támogatást.

A SAPS (Single Area Payment Scheme), azaz egységes területalapú támogatás hazánkban azokra a gyep és szántó területekre igényelhető, melyek a MePAR rendszerben támogatható területként vannak nyilvántartva. A gazdálkodónak az összes bejelentett területét a helyes mezőgazdasági gyakorlatnak megfelelően kell művelnie és megfelelő környezetei állapotban kell tartania. Ezeknek a feltételeknek a teljesítését a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH), külön megállapodás alapján az illetékes szakhatóságok bevonásával térinformatikai módszerekkel, helyszíni bejárással ellenőrzi.

A területek a MePAR adatlapok alapján, MTET besorolás szerint a Bodrogköz A-B zónához tartoznak.

3.3.2. Pályázatok

Nincs érintett pályázat a területre.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

<u>A kommunikáció eddig megvalósult tevékenységei, alkalmazott eszközei</u>

2013 februárjában összegyűjtöttük a területen érintett célcsoportok többségének elérhetőségeit, mely a tervezési folyamat során még újabb érintettekkel bővült.

2013 márciusától megkezdtük a fontosabb célcsoportok, kulcsérintettek megkeresését. E-mailen vagy postai úton tájékoztató levelet küldtünk ki 26 érintett számára, melyben tájékoztattuk őket a fenntartási tervek tervezési folyamatáról, céljáról, kommunikációjáról, a tervezett fórumokról, információs anyagokról, arról, milyen módon nyílik lehetőségük észrevételeket és javaslatokat tenni (önkormányzati kifüggesztés, fórumok, honlap, levélben vagy e-mailen megküldött észrevételek), valamint együttműködésüket kértük az egyeztetési folyamatban.

A tájékoztató levéllel együtt egy kérdőívet is eljuttattunk hozzájuk, melyben – célcsoportonként eltérő célzott tartalommal – a Natura 2000 programmal és az adott site-tal kapcsolatos tájékozottságukról, a programhoz való viszonyulásukról, problémáikról, elvárásaikról, javaslataikról kérdeztük őket. Az időközben felmerülő újabb kulcsérintettek számára ugyancsak megküldtük a tájékoztató levelet és kérdőívet, így az előzetes tájékoztatás és kérdőívezés folyamata 2013 júliusáig zajlott. A megkeresett 26 érintett közül 7 válaszolt (levélben, e-mailen vagy telefonon) a kérdőívben feltett kérdésekre.

2013 májusában az érintett 9 önkormányzattal telefonon is kapcsolatba léptünk, ily módon is tájékoztatva őket a fenntartási tervek készítésének kommunikációs folyamatáról. Együttműködésüket kértük, és már a fórumok előkészítésére irányulóan javaslatukat egy-egy esetleges fórumhelyszínre, valamint a helyben alkalmazható tájékoztatási módokra.

2013 júniusában telefonon is megkerestük a sárospataki falugazdász irodát és interjút készítettünk velük. Emellett együttműködésüket kértük, tájékoztattuk őket a fenntartási tervek készítésének folyamatáról, kommunikációjáról.

A célcsoportok összegyűjtésekor nem kevés nehézséget okozott a Natura 2000 területen érintett földrészletek tulajdonosai nevének, elérhetőségének beszerzése. A falugazdászok – elmondásuk szerint – nem rendelkeznek adatbázissal a Natura 2000 területeken gazdálkodó összes gazdáról, ezért a tulajdonosokról csak az egyes helyrajzi számok földtulajdoni lapjai alapján szerezhettünk be adatokat.

Az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság honlapján (http://anp.nemzetipark.gov.hu) 2013. február 5-én hírt tettünk közzé arról, hogy 14 másik Natura 2000 területtel együtt elkezdődött a site fenntartási terveinek elkészítése, annak felmérési és kommunikációs folyamata hogyan zajlik, valamint az egyes területeken milyen védett értékek találhatók (http://anp.nemzetipark.gov.hu/index.php?pg=news_7_1954). 2013. május 21-én a honlap „Egyéb védelmi kategórák” menüpontjában kialakított „Natura 2000” menüpont alá (http://anp.nemzetipark.gov.hu/natura2000) felkerült a programról egy rövid, általános tájékoztató, az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság működési területén belüli Natura 2000 hálózatot bemutató térkép, az érintett helyrajzi számokat tartalmazó rendelet, jogszabályok és a gazdálkodók számára további hasznos információk (kaszálással kapcsolatos ügyintézés rendje, bejelentőlap).

2013 júniusában elkészült a tájékoztató leporelló azon része, mely tartalmazza a területen várható korlátozásokat és azok okait, valamint a természetvédelmi kezelő elérhetőségét.

Az alkalmazott kommunikációs eszközöket időpontjukkal az 1. táblázat foglalja össze.

A kommunikáció további folyamata, tervezett eszközei

2013 őszén Bózsva településen a megalapozó dokumentáción alapuló egyeztetési anyag elkészülése után egyeztető fórumot szervezünk, melyre meghívjuk az érintett célcsoportokat. A fórum időpontját 30 nappal a megrendezést megelőzően a legfőbb érintettek számára postai vagy elektronikus úton megküldjük. Ehhez mellékeljük a terv egyeztetési változatát, illetve az érintett település önkormányzatát megkérjük az egyeztetési változat kifüggesztésére. A kifüggesztés időtartamát az önkormányzat pecsétjével igazolja.

A fórumon elhangzottakat folyamatosan dokumentáljuk és a javaslatokat a terv végleges változatába beépítjük. Természetesen a terv véleményezésére írásban, a projekt honlapján, illetve e-mailben vagy postai úton még 30 napig lehetőség lesz. A fórumhoz egy terepbejárás is kapcsolódik, melyen az érintetteknek a területen mutatjuk be a védendő értékeket és a veszélyeztető tényezőket és teszünk javaslatot azok közös felszámolására.

A fórumon és terepbejáráson részt vevők a fenntartási tervvel kapcsolatban véleményt nyilváníthatnak, a projekt készítőivel és a természetvédelmi kezelővel ütköztethetik

álláspontjukat és lehetőséget kapnak az érdekérvényesítésre. Változtatási javaslataik bekerülhetnek a végleges tervbe. Mivel a tervezési folyamatban közvetlenül részt vesznek az érintettek, nő a fenntartási terv társadalmi elfogadottsága.

A területre vonatkozó intézkedéseket és korlátozásokat, elérhetőségeket tartalmazó leporelló mellé elkészítjük a terület védett értékeit, fajait bemutató színes tájékoztatót is. A leporelló a helyi lakosság, iskolák, civil szervezetek, gazdálkodók körében kerül terjesztésre és pdf. formátumban a projekt honlapján letölthető lesz.

A tervezett kommunikációs eszközöket időpontjukkal az 1. táblázat foglalja össze.

1. táblázat: Alkalmazott és tervezett kommunikációs eszközök

Alkalmazott kommunikációs eszköz	Szám	Időpont
érintettek levélben vagy e-mailban történő megkeresése és tájékoztatása	26 érintett	2013. március – 2013. július
honlap	2 megjelenés	2013.02.05. 2013.05.21.
nyomtatott ismertető	1 féle	2013. június
Tervezett kommunikációs eszköz	Szám/alkalom	Tervezett időpont
nyomtatott ismertető	1 féle	2013. augusztus
érintettek levélben vagy e-mailban történő megkeresése és tájékoztatása	1	2013 ősze
honlap	1	2013 ősze
önkormányzati közzététel	9	2013 ősze
terepbejárás	1	2013 ősze
falufórum	1	2013 ősze
gazdafórum	1	2013 ősze

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

<u>Előzetes kommunikáció során levélben vagy e-mailen megkeresett érintettek</u>

- 8 földtulajdonos
- Mikóházi Erdőbirtokossági Társulat
- Északerdő Zrt. Hegyközi Erdészeti Igazgatóság
- Abaúj–Zemplén Értékeiért Közhasznú Egyesület
- Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Zempléni Helyi Csoport
- Zempléni Nemzeti Parkért Szövetség
- Alsóregmec Önkormányzata
- Bózsva Önkormányzata
- Füzérradvány Önkormányzata
- Kovácsvágás Önkormányzata
- Mikóháza Önkormányzata
- Nagyhuta Önkormányzata
- Nyíri Önkormányzata
- Pálháza Önkormányzata
- Vilyvitány Önkormányzata

- Bodrogmenti Vízgazdálkodási és Talajvédelmi Társulat
- Mikóháza Gazdakör
- Sárospataki Területi Falugazdász Iroda
- Agrárium Kht.

A területen érintett összes célcsoport

a) gazdálkodók

659620 FTVK
659410 FTVK
Mikóházi Erdőbirtokossági Társulat
Északerdő Zrt. Hegyközi Erdészeti Igazgatóság
3 magán erdőgazdálkodó

b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői

Földtulajdoni lapok alapján tulajdonosok

c) helyi érintettségű környezetvédelmi társadalmi szervezet

Abaúj–Zemplén Értékeiért Közhasznú Egyesület
Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Zempléni Helyi Csoport
Zöld Zemplénért Szövetség Egyesület
Kovácsvágásért Alapítvány
Polyán Egyesület
Hegyközi Gombász Egyesület
„Huták Virágai" – Zemplénért Kulturális és Közéleti Egyesület
Zempléni Pisztráng Sporthorgász Közhasznú Egyesület
Vilyvitányi Fiatalokért Közhasznú Egyesület
Zempléni Nemzeti Parkért Szövetség

d) Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervei és települési önkormányzatok

Alsóregmec Önkormányzata
Bózsva Önkormányzata
Füzérradvány Önkormányzata
Kovácsvágás Önkormányzata
Mikóháza Önkormányzata
Nagyhuta Önkormányzata
Nyíri Önkormányzata
Pálháza Önkormányzata
Vilyvitány Önkormányzata
B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága
B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal FI Vadászati és Halászati Osztály
B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Szolgálat
Észak-magyarországi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal
Nemzeti Hírközlési Hatóság Miskolci Igazgatóság
B.-A.-Z. Megyei Rendőr-Főkapitányság
ÁNTSZ Észak-magyarországi Regionális Intézet Kirendeltsége
Nemzeti Közlekedési Hatóság Észak-magyarországi Regionális Igazgatóság
B.-A.-Z. Megyei Földhivatal
Sátoraljaújhelyi Járási Földhivatal
Sátoraljaújhelyi Hivatásos Tűzoltóság

B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Állami Főépítész
ÉMVIZIG
B.-A.-Z. Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság
B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Miskolc Járási Hivatal Járási Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatala

g) egyéb területhasználók
Bodrogmenti Vízgazdálkodási és Talajvédelmi Társulat

h) gazdálkodói szakmai szövetségek
Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Szövetsége Borsod-Abaúj-Zemplén megye
B.-A.-Z. Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Hegyközi Területfejlesztési Szövetség

i) helyi gazdakör
Mikóháza Gazdakör
Sátoraljaújhely és Vidéke Gazdakör

j) agrár szaktanácsadók
4 agrár szaktanácsadó

k) falugazdászok
Sárospataki Területi Falugazdász Iroda

m) iskolák
Lőrincze Lajos Mikóházi Általános Iskola
Hegyközi Általános Iskola és Óvoda

n) agrár szakmai és érdekképviseleti szervezet
Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Mezőgazdasági Érdekvédelmi Szövetség
Agrárium Kht.
Sátoraljaújhely-Hegyköz Területfejlesztési Önkormányzati Társulás

o) helyi leader egyesület
Abaúj Leader Egyesület

Az előzetes kommunikáció kérdőíves felmérésének folyamata

A Natura 2000 fenntartási tervekhez kapcsolódó kommunikációs munka során 2013 márciusától megkezdtük az előzőleg összegyűjtött fontosabb célcsoportok, kulcsérintettek megkeresését.

E-mailen vagy postai úton tájékoztató levelet küldtünk ki 26 érintett számára, melyben tájékoztattuk őket a fenntartási tervek tervezési folyamatáról, céljáról, kommunikációjáról, a tervezett fórumokról, információs anyagokról, arról, milyen módon nyílik lehetőségük észrevételeket és javaslatokat tenni (önkormányzati kifüggesztés, fórumok, honlap, levélben vagy e-mailen megküldött észrevételek), valamint együttműködésüket kértük az egyeztetési folyamatban.

A tájékoztató levéllel együtt egy kérdőívet is eljuttattunk hozzájuk, melyben – célcsoportonként eltérő célzott tartalommal – a Natura 2000 programmal és az adott site-tal kapcsolatos tájékozottságukról, a programhoz való viszonyulásukról, problémáikról, elvárásaikról, javaslataikról kérdeztük őket.

Az időközben felmerülő újabb kulcsérintettek számára ugyancsak megküldtük a

tájékoztató levelet és kérdőívet, így az előzetes tájékoztatás és kérdőívezés folyamata 2013 júliusáig zajlott.

A megkeresett 26 érintett közül 7 válaszolt (levélben, e-mailen vagy telefonon) a kérdőívben feltett kérdésekre.

Az előzetes kommunikáció során levélben vagy e-mailen megkeresett érintettek

- 8 földtulajdonos
- Mikóházi Erdőbirtokossági Társulat
- Északerdő Zrt. Hegyközi Erdészeti Igazgatóság
- Abaúj–Zemplén Értékeiért Közhasznú Egyesület
- Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Zempléni Helyi Csoport
- Zempléni Nemzeti Parkért Szövetség
- Alsóregmec Önkormányzata
- Bózsva Önkormányzata
- Füzérradvány Önkormányzata
- Kovácsvágás Önkormányzata
- Mikóháza Önkormányzata
- Nagyhuta Önkormányzata
- Nyíri Önkormányzata
- Pálháza Önkormányzata
- Vilyvitány Önkormányzata
- Bodrogmenti Vízgazdálkodási és Talajvédelmi Társulat
- Mikóháza Gazdakör
- Sárospataki Területi Falugazdász Iroda
- Agrárium Kht.

A Natura 2000 programhoz és a tervezési folyamathoz kapcsolódó tapasztalatok és javaslatok a kérdőívezés alapján

A Natura 2000 program megítélése, ismertsége

A válaszadók mind kifogásolták, hogy a kijelölés az érintettek megkeresése, bevonása nélkül, egyoldalúan zajlott.

Az egyik érintett önkormányzat véleménye az, hogy a program az érintett tulajdonosok részére rengeteg problémát jelent, mert tovább nehezedik a helyben történő gazdálkodás, építés, beruházások megvalósulása. Egy másik önkormányzat álláspontja szerint a Natura 2000 kijelölésű területek kijelölése nem volt átgondolt, évtizedek óta gazdasági-ipari területként funkcionáló ingatlanokra (vasúti töltés, szennyvíztelep, stb.) is bejegyzésre került a kijelölés, ezért indokolt lenne felülvizsgálata.

Egy válaszadó gazdálkodó szervezet úgy látja, hogy öncélúan kerültek kijelölésre a területek, a szabályok aránytalanul szigorúak. Egy másik gazdálkodó szervezet szerint tiltakozások és megalapozott érvek ellenére olyan helyeket is kijelöltek, ahol az nem volt indokolt, vagy más nemzetgazdasági érdek azt felül kellett volna, hogy írja. A 2011. évi bővítés során a gazdálkodóknak lehetőségük volt a bővítés során kijelölt területek véleményezésére, de az a legalapvetőbb kérdésekben (pl. nemes nyarasok kijelölése) sem lett figyelembe véve. Szerintük a gazdálkodási szabályok, korlátozások jelentős része sablonos, nem veszi figyelembe az egyedi körülményeket, egy része nélkülözi a szakmaiságot, semmibe veszi az évszázados hagyományokat. Ezek miatt számukra úgy tűnik, hogy a Natura 2000 területekkel kapcsolatosan egyfajta látszat tevékenység folyik, érdemi döntésbe a gazdálkodó nem szólhat bele. Véleményekük szerint a Natura 2000 program az EU-ban fellelhető számos példával ellentétben Magyarországon nem jelent mást, mint a védett területek arányának jelentős növelését, az előírt természetvédelmi

korlátozásokkal pedig az eddigi gazdálkodás ellehetetlenítését. Úgy látják, a fenntartási tervek készítése során szintén van lehetőségük véleményt nyilvánítani, de tapasztalatuk alapján a gazdálkodó véleménye nem kerül figyelembevételre.

A falugazdászok úgy tapasztalták, a gazdák felháborodással fogadták a program bevezetését, mert nem volt előzetes egyeztetés a kijelöléseknél, az érintetteket nem vonták be, csak a földtulajdoni lapokról értesültek róla.

Az egyik érintett civil szervezet szerint a kezdeti területkijelölés a földtulajdonosokkal való konzultáció nélkül zajlott, ezért sok konfliktus forrása lehet.

A Natura 2000 program hatása a települési fejlesztési tervekre és területrendezési tervekre

A válaszadó önkormányzatok szerint a Natura 2000 program befolyásolja a település fejlesztési terveinek megvalósítását és a területrendezési tervek készítését. Mint egyikük kifejtette, a település fejlesztési elképzeléseire negatívan hat és a pályázatok benyújtásánál többletterhet jelent, ugyanis azokhoz környezetvédelmi hatástanulmányok, előzetes vizsgálati dokumentációk elkészítése szükséges, mely költség- és időigényes.

A Natura 2000 programmal kapcsolatos előnyök, hátrányok, konfliktusok

A válaszadó önkormányzatok nem tudtak megnevezni előnyt a program kapcsán. Egyikük hátrányként említette, hogy a település körzetében több beruházó is jelezte munkahely teremtő szándékát, de terveik megvalósulása a Natura 2000 célokkal ellentétes, így elálltak tőle.

A válaszadó gazdálkodó szervezetek nem számítanak előnyre a programtól. Úgy gondolják, előfordulhatnak konfliktusok, ha ellentmondásokat tartalmazó korlátozásokat írnak elő, ugyanakkor megelőzhetőek lennének, ha a kijelölés felülvizsgálatra kerülne, a fenntartási tervek készítése, a korlátozások előírása során figyelembe vennék a gazdálkodó véleményét, esetleg érdekét. Véleményük szerint az állami gazdálkodók Natura 2000 kompenzációs támogatásokból való kizárása indokolatlan gazdasági előnyhöz juttatja a magángazdálkodókat, jelentős gazdasági hátrányt okozva ezzel az állami szektornak.

A civil szervezet a félreértések tisztázását reméli a programtól.

A falugazdászok úgy látják, hogy a gazdák inkább hátrányként élik meg a program bevezetését, mivel korlátozza a tevékenységüket a területükön és plusz feltételeket is kell teljesíteniük.

A Natura 2000 programmal kapcsolatos tájékoztatás

A válaszadó önkormányzatok nem kaptak hivatalos értesítést a program bevezetéséről. Tudomásuk szerint a lakosságnak nincs vagy csak nagyon kevés az információja a programról, ahhoz is a médián keresztül jutottak.

A válaszadó gazdálkodó szervezetek a Magyar Közlönyből, kijelölt helyrajzi számok alapján, véletlenül szereztek tudomást a terület kijelöléséről.

A falugazdászok sem értesültek róla előzetesen. Ők és a civil szervezet is úgy tudják, a gazdák sem kaptak előzetes tájékoztatást, sokan csak a földtulajdoni bejegyzésekből értesültek róla. Mivel a falugazdászok nem rendelkeznek adatbázissal a területen gazdálkodó összes gazdáról, így nem tudtak információt adni arról, hány gazda érintett a programban.

Javaslatok a Natura 2000 programmal kapcsolatban

A válaszadó gazdálkodó szervezetek szerint felül kellene vizsgálni a programot, emellett meg kellene tanítani a gazdálkodókat az eredményes, fenntartható, gazdaságos és a természetvédelem igényeit is kielégítő erdő- és mezőgazdálkodásra.

A falugazdászok szerint a földhasználókat alaposabban tájékoztatni kellene arról, hogy kihez fordulhatnak, ha kérdésük, problémájuk van (pl. nemzeti park természetvédelmi őrei). A természetvédelem és a gazdák közötti kommunikáción kellene javítani: jobban megismerni egymást a gazdáknak és az őröknek, nem rögtön büntetni, hanem először figyelmeztetni, segíteni abban, hogy mit tegyenek. Évente ismétlődő tájékoztatásra lenne szükség (pl. kaszálás előtt), mert elfelejtik az emberek a kötelezettségeket. Hasznos lenne, ha kapnának a gazdák a kaszálással kapcsolatban egy tájékoztató levelet, kiadványt, amelyben a tudnivalók szerepelnek. Túl szigorúak a szabályok, ezeken lehetne enyhíteni valamelyest.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Az előzetes kommunikáció folyamán felvettük a kapcsolatot több hatósággal, a fenntartási tervek készítéséhez szükséges adatok megkérése ügyében.

2013 áprilisában megkerestük a B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatóságának Vadászati Osztályát, kikértük a fenntartási tervek készítéséhez szükséges vadászati adatokat.

Ugyancsak 2013 áprilisában a B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóságától megkértük a területen érintett erdőgazdálkodók elérhetőségét.

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése

1.1. Környezeti adottságok

1.1.1. Éghajlati adottságok

A terület éghajlata mérsékelten hűvös-mérsékelten száraz. Az évi napfénytartam sokévi átlaga kevéssel

meghaladja az 1800 órát; nyáron 700 óra körüli, télen 160–170 óra a napsütés. Az évi középhőmérséklet a Bózsva-völgy területén 8,5 °C közeli érték, máshol kevéssel 9,0 °C fölött alakul. A nyári félév a kistáj ÉNy-i területein 15,0, ill. a K-i részeken 16,0–16,5 °C. Ápr. 20–22-től okt. 13-ig a napi középhőmérséklet meghaladja a 10 °C-ot, ami évente mintegy 173–175 napot jelent. A fagymentes napok száma 170, kezdetük ápr. 25. körül, végük okt. 10. körül várható. A korai fagyok beköszönte a NY-K-i irányú Bózsva-völgy fagyzugos jellegéből is, fakad, ami miatt itt az első fagyos napok okt. 10-e körül jellemzőek. A hegységperemi Sátoraljaújhelyen október 15-körül jelentkeznek.

Az évi abszolút hőmérsékleti maximumok átlaga 31,0–33,0 °C, a minimumoké –16,0, –17,0 °C. A csapadék évi összege a kistáj D-i részén Pálházán 500-600 mm, ettől északabbra 700 mm körül van, a nyári félévben átlagosan 370–400 mm esô hull. A legtöbb 24 órás csapadékot, 86 mm-t, Füzérkomlóson mérték. A téli

félévben DK-en mintegy 40, ÉNy-on közel 70 napon át borítja hótakaró a talajt, átlagos maximális vastagsága 20–30 cm. A hó megjelenése november közepétől végétől várható, olvadása március végétől április közepéig tartó időszakra jellemző. Az uralkodó szélirány az ÉNy-i és az átlagos szélsebesség 2,5 - m/s körüli.

A globális trendeknek megfelelően figyelembe kell venni annak a lehetőségét, hogy hasonlóan más Magyarországi területekhez az időjárás a szélsőségek felé mozdult el. Emiatt a zivatarok környezetében az utóbbi évek megfigyelései szerint megjelentek a heves erősségű szelek, melyek nemcsak az épületek állagát, hanem a növényzetet is veszélyeztethetik. A ciklonális intenzitás erősödése főleg a tavasz végén, nyár elején május, június hónapokban okozhat kitartó és egyes esetekben heves esőzéseket, melynek során emelkedik a szélsőséges csapadékmennyiségek veszélye is (2010). Ekkor a hirtelen felszíni lefolyás helyi áradásokat okozhat.

1.1.2. Vízrajzi adottságok

A Ronyvába torkolló Bózsva-patak a Tokaj-Hegyalja elnevezésű vízgyűjtő alegység részként, a Bodrog jobb parti vízgyűjtőjén helyezkedik el. A Nagy-Milic környéke, a hegyköz és a hegység középső részének vizeit a gyűjti össze. A patak a Telkibányai-nyereg közelében a Gunya-kútnál ered. Völgye K-Ny-i irányú, 21,5 km hosszú, aszimmetrikus lefutású. A patak végig a D-i peremhegyek lábánál folyik. Itt meredek lejtők, míg É-ról hosszú enyhe lejtők kisérik. É-ról a Hegyköz patakjait, majd a Radványi-patakot, és a Marócsa-patakot veszi föl. D-ről mellékvize a Senyő-, a Kemence-patak, és a Hosszú-patak (Kovácsvágási-patak). Felső részén szűk völgyben halad, folyás irányba a völgy síkja kiszélesedik.

Bózsva-patak vízjárási adatai[1]

Vízfolyás	Vízmérce	LKV	LNV	LQ	KÖQ	NQ
		cm		m3/s		
Bózsva-patak	Széphalom	-7	360	0,05	0,95	72

Bózsva-patak vízhozamát és vízjárását a Zempléni-hegység belső területeinek csapadékviszonyai határozzák meg. Emiatt vízjárása erősen ingadozó, a szélsőségesen csapadékos időszakokban - főként a kora tavaszi időszakban - gyakran rendkívül gyors és heves áradások jellemzik. A kora tavaszi áradást egy mérsékeltebb árhullám is követheti a nyári és az őszi időszkban. A legutóbbi időszak anyagi károkat is okozó árhullámai 2010 májusában és júniusában vonultak le a patakon.

A Bózsva-patak alsó szakaszának mederszabályozása során több kanyarulat átmetszése is megtörtént, ezért a hosszcsökkenésből adódó esésnövekedés ellentételezése végett, 1-1,5 m-es eséscsökkentő fenéklépcsők épültek. A fenéklépcsők miatt a Bózsva-patak (alsó) és a Bózsva-patak felső vízgyűjtője megnevezésű víztestek a halak számára átjárhatatlanok, ami akadályozza a vízfolyástípusnak megfelelő halfauna kialakulását. A mederszabályozás miatt a víztest jelenlegi mederformája a szabályozott szakaszokon ökológiai szempontból kedvezőtlen. A lakosság által elvárt árvízi biztonság, a belterületek védelme érdekében rendszeres medertisztítás, növényzetirtás nyomán nem alakulhattak ki az ökológiai szempontból megfelelő növényzónák sem. A mederszabályozással érintett víztestek medre kiegyenesített, így a mederben kialakuló sebességviszonyok nem elég változatosak. A szabályozott medrek esetében gyakorlatilag nincs hullámtér, így a mederszéleken és a partmenti területeken nincs meg a típusnak megfelelő vízinövényzet. Ehhez társul még a partmenti területek mezőgazdasági művelése, amely során a völgyfenéki mocsárréteket sok helyen felszántották.

A területen felszíni vízkivételek elsősorban a biztonságos vízbázist jelentő Bodrog folyón és Bózsva-patakon mutatkoznak. A Bózsvából Mikóháza és Alsóregmec térségében öntözési illetve ökológiai vízigényt elégítenek ki.

1.1.3. Talajtani adottságok

A talajok a Bózsva-völgyben a pszeudoglejes barna erdőtalajok(68%), a dombvidéki, peremi területeken különbözô mértékben erodált savanyú nem podzolos erdőtalajok keskeny sávjai (<1%), és agyagbemosódásos barna erdôtalajok (<1%) fordulnak elô, gyakorlatilag jelentéktelen kiterjedésben. A Bózsva- völgyben agyagos vályog mechanikai összetételű, közepes vízvezetô és jó víztartó képességű nyers öntéstalajok találhatók (31%). Szénsavas meszet nem vagy csak kismértékben tartalmaznak.

1 Magyarország Kistájainak Katasztere. 796

1.8. 1.2. Természeti adottságok

1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése	Reprezentativitás (A-D)
91E0*	Enyves éger (Alnus glutinosa) és magas kőris (Fraxinus excelsior) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)	B
91G0*	Pannon gyertyános-tölgyesek Quercus petraeával és Carpinus betulusszal	D
6430	Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai	B
6510	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)	B
91M0	Pannon cseres-tölgyesek	D

1.2.2.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok

Nincs jelölő növényfaj.

1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

Irányelv melléklete	Faj név	Population (A-D)
II., IV.	nagy tűzlepke (Lycaena dispar)	C
II., IV.	vérfű-hangyaboglárka (Maculinea teleius)	C
II., IV.	zempléni futrinka (Carabus zawadszkii)	C
II., V.	Petényi-márna (Barbus meridionalis)	C
II.	ingola fajok (Eudontomyzon spp.)	A
II.	halványfoltú küllő (Gobio albipinnatus)	C
II.	szivárványos ökle (Rhodeus sericeus amarus)	C
II., IV.	vöröshasú unka (Bombina bombina)	C
II., IV.	sárgahasú unka (Bombina variegata)	C
II., IV.	vidra (Lutra lutra)	C

<u>Petényi-márna (Barbus meridionalis)</u>

Irányelv melléklete:		II., V.
Faj előfordulásai a területen:		A fajnak az eddigi vizsgálatok, illetve jelenlegi felmérések szerint 34 lokalitásból van bizonyító adat, ezek: Bisó (Pálháza) – 831943, 350301; Bisó (Pálháza) – 832397, 349743; Bózsva (Alsóregmec) – 839801, 348585; Bózsva (Alsóregmec) – 839932, 348462; Bózsva (Alsóregmec) – 840273, 348132; Bózsva (Alsóregmec) – 840733, 347643; Bózsva (Alsóregmec) – 840782, 347619; Bózsva (Alsóregmec) –

		840910, 347584; Bózsva (Bózsva) – 829439, 350266; Bózsva (Bózsva) – 830207, 350074; Bózsva (Füzérradvány) – 832586, 349584; Bózsva (Füzérradvány) – 833407, 349621; Bózsva (Füzérradvány) – 833436, 349635; Bózsva (Füzérradvány) – 833587, 349768; Bózsva (Füzérradvány) – 834040, 350025; Bózsva (Kovácsvágás) – 833756, 349824; Bózsva (Kovácsvágás) – 833764, 349827; Bózsva (Kovácsvágás) – 833800, 349838; Bózsva (Kovácsvágás) – 833877, 349866; Bózsva (Kovácsvágás) – 833921, 349935; Bózsva (Kovácsvágás) – 833931, 349937; Bózsva (Mikóháza) – 838595, 349337; Bózsva (Nyíri) – 826508, 350496; Bózsva (Pálháza) – 831943, 349831; Bózsva (Pálháza) – 833276, 349528; Bózsva (Vilyvitány) – 834954, 349966; Bózsva (Vilyvitány) – 835520, 350103; Bózsva (Vilyvitány) – 835554, 350097; Bózsva (Vilyvitány) – 835586, 350076; Bózsva (Vilyvitány) – 835658, 350051; Bózsva (Vilyvitány) – 835705, 350055; Bózsva (Vilyvitány) – 836509, 350032; Nyíri-patak (Bózsva) – 830211, 350154; Nyíri-patak (Bózsva) – 830306, 350072
Állománynagyság (jelöléskor):		R
Állománynagyság (tervkészítéskor):		A Bózsva teljes vizsgálati szakszán, illetve a Bisó érintett szelvényeiben gyakorinak mondható. Az állománynagyság becslésére irányuló felmérések részben megtörténtek, ezek mennyiségi adatainak értékelése jelenleg folyamatban van.
Állomány változásának tendenciái és okai:		A jelölést megelőzően nem történtek az állománynagyságra vonatkozó részletes feltáró vizsgálatok, emiatt a tendenciák nem láthatóak.
Faj veszélyeztetettsége:		Az eddigi ismeretek alapján a területen állománya stabilnak tekinthető, nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:		A faj állományait elsősorban a vízszennyezés, a vízfolyás szerkezetének módosítása, azaz a habitat-diverzitás csökkenése, bizonyos szakaszokon a meder-racionalizálás, a vízfolyás hidrográfiai működésének módosítása, valamint emberi hatásra az élőhelyi-konnektivitás csökkenése (pl. fenéklépcsők, kisebb duzzasztások) veszélyeztetik.

<u>ingola fajok (Eudontomyzon spp.)</u>

Irányelv melléklete:		II.
Faj előfordulásai a területen:		A fajnak 7 lokalitásban vált ismertté az előfordulása, ezek: Bózsva (Alsóregmec) – 839563, 348657; Bózsva (Füzérradvány) – 833262, 349511; Bózsva (Kovácsvágás) – 833417, 349598; Bózsva (Kovácsvágás) – 833922, 349933; Bózsva (Pálháza) – 831952, 349821; Bózsva (Vilyvitány) – 834954, 349966; Bózsva (Vilyvitány) – 835901, 350122
Állománynagyság (jelöléskor):		R
Állománynagyság (tervkészítéskor):		Feldolgozás alatt

Állomány változásának tendenciái és okai:		A jelölést megelőzően nem történtek az állománynagyságra vonatkozó részletes feltáró vizsgálatok, emiatt a tendenciák nem értelmezhetőek.
Faj veszélyeztetettsége:		Jelenleg nem ismert.
Veszélyeztető tényezők:		A faj állományait az esetleges vízszennyezés, a vízfolyás szerkezetének módosítása, azaz a habitat-diverzitás csökkenése (homokos, iszapos mederszakaszok eltűnése), valamint emberi hatásra az élőhelyi-konnektivitás csökkenése (pl. fenéklépcsők, kisebb duzzasztások) veszélyeztetik.

halványfoltú küllő (Gobio albipinnatus)

Irányelv melléklete:		II.
Faj előfordulásai a területen:		A fajnak korábbi, illetve jelenlegi felmérése alapján 7 lokalitásban vált ismertté az előfordulása, ezek: Bózsva (Alsóregmec) – 839932, 348462; Bózsva (Alsóregmec) – 840273, 348132; Bózsva (Alsóregmec) – 841968, 347618; Bózsva (Alsóregmec) – 841984, 347616; Bózsva (Alsóregmec) – 841988, 347619; Bózsva (Alsóregmec) – 842007, 347613; Bózsva (Alsóregmec) – 842020, 347605
Állománynagyság (jelöléskor):		R
Állománynagyság (tervkészítéskor):		A Bózsvából több helyről is előkerültek példányai. Az állománynagyság becslésére irányuló felméréseket elvégeztük, ezek értékelése folyamatban van.
Állomány változásának tendenciái és okai:		A jelölést megelőzően nem történtek az állománynagyságra vonatkozó részletes feltáró vizsgálatok, emiatt a tendenciák nem láthatóak.
Faj veszélyeztetettsége:		Jelenleg nem ismert.
Veszélyeztető tényezők:		Általános veszélyeztető tényezőnek tekinthető a hidrográfiai működés módosítása, a vízszennyezés (elsősorban szerves). A vízfolyás hidrográfiai működésének módosítása, valamint emberi hatásra az élőhelyi-konnektivitás csökkenése (pl. fenéklépcsők, kisebb duzzasztások) szintén veszélyeztető tényezőként értelmezhetők.

szivárványos ökle (Rhodeus sericeus amarus)

Irányelv melléklete:		II.
Faj előfordulásai a területen:		A faj állományának jelenlétét korábbi és jelen felmérések 2 lokalitásból jelzik, ezek: Bózsva (Alsóregmec) – 839726, 348603; Bózsva (Mikóháza) – 838595, 349337
Állománynagyság (jelöléskor):		R

Állománynagyság (tervkészítéskor):		A faj állományai elsősorban a Bózsva alsó szakaszán élnek. Az állománynagyság becslésére irányuló felmérések megtörténtek, ezek értékelése folyamatban van.
Állomány változásának tendenciái és okai:		A jelölést megelőzően nem történtek az állománynagyságra vonatkozó részletes feltáró vizsgálatok, emiatt a tendenciák nem láthatóak.
Faj veszélyeztetettsége:		Az eddigi ismeretek alapján a területen állománya stabilnak tekinthető, nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:		Állományait leginkább a sporthorgászat, a vízszennyezés (szerves) veszélyeztetik. Mivel a faj szaporodásában kötődik a kagyló jelenlétéhez, ezért annak jelenléte szükséges az állományok megmaradásához. Bizonyos beavatkozások tehát (pl. mederkotrás, üledékeltávolítás) a kagylóállomány érintettségén keresztül fejtenek ki hatást a szivárványos ökle állomány nagyságára a vízfolyása alsó szakaszán.

vöröshasú unka (Bombina bombina)

Irányelv melléklete:		II., IV.
Faj előfordulásai a területen:		A faj a felmérés során egy mintavételi egységben került elő, a Város-Rét melletti bánya-tóból – 840631, 347470, ahol nagy számban előfordul.
Állománynagyság (jelöléskor):		P
Állománynagyság (tervkészítéskor):		C (0-2%-a a hazai állománynak) A megalapozó vizsgálat során az állománynagyság becslése DISTANCE módszerrel, vonal transzektek menti távolságméréssel történt (Buckland és mtsai, 2004). Az állománynagyságot a tervezési területen található potenciális vöröshasú unka szaporodó- és élőhelyek területére számítottuk ki (124.83 ha), amely 78.591±77.307 egyed/ha, az egész területre számítva 9811.0±9650.7 egyed. Az észlelési valószínűség nem volt minden mintavételi egység esetében maximális, ezért a becslés a potenciális egyedszám minimumának kell tekinteni, de annak standard error-ját is figyelembe kell venni. A becslés alapján a területen az állománynagyság 10 000-12 000 egyed.
Állomány változásának tendenciái és okai:		Tendenciaváltozásra alkalmas monitorozó kiindulási adatokkal nem rendelkezünk.
Faj veszélyeztetettsége:		A területen stabil állománya található.
Veszélyeztető tényezők:		Feldolgozás alatt.

sárgahasú unka (Bombina variegata)

Irányelv melléklete:		II., IV.

Faj előfordulásai a területen:		A sárgahasú unka a területen a számára alkalmas vizes élőhelyeken megtalálható, de ritka. Az alábbi mintavételi egységekből bizonyított az előfordulása:Bózsva-völgy (Nyíri) - 826260, 350825; Farkas-völgy (Bózsva) - 827302, 349828.
Állománynagyság (jelöléskor):		P
Állománynagyság (tervkészítéskor):		C (0-2%-a a hazai állománynak) A megalapozó vizsgálat során az állománynagyság becslése DISTANCE módszerrel, vonal transzektek menti távolságméréssel történt (Buckland és mtsai, 2004). Az állománynagyságot a tervezési területen található potenciális sárgahasú unka szaporodó- és élőhelyek területére számítottuk ki (124.83 ha), amely 12.607±15.307 egyed/ha, az egész területre számítva 1475.0±1913.0 egyed. Az észlelési valószínűség nem volt minden mintavételi egység esetében maximális, ezért a becslés a potenciális egyedszám minimumának kell tekinteni, de annak standard error-ját is figyelembe kell venni. A becslés alapján a területen az állománynagyság 1500-2000 egyed.
Állomány változásának tendenciái és okai:		Tendenciaváltozásra alkalmas monitorozó kiindulási adatokkal nem rendelkezünk.
Faj veszélyeztetettsége:		Feldolgozás alatt.
Veszélyeztető tényezők:		Feldolgozás alatt.

1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

Magyar név	Tudományos név	Védettség (V, FV)	Jelentőség (1-2 mondatban leírni miért fontos a területen)
bánsági sás	Carex buekii	V	A területen számos előfordulása ven, de a tájegységben ritka.
haris	Crex crex	FV	Rendszeres fészkelő a mocsárréteken.
Fekete gólya	Ciconia nigra	FV	A terület mocsárrétjeit táplálkozó területként használja, de fészkelés is ismert a területen.
vízirigó	Cinclus cinclus	V	A Bózsva-patak mentén jellegzetes fészkelő faj.

A terület felmérése jelenleg folyamatban van.

1.3. Területhasználat

1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás

Művelési ág	Kiterjedés (ha)	Százalékos megoszlás (%)
?	11,11	1,3
erdő	325,44	39,1
kivett	35,6	4,3
rét/legelő	437,3	52,5
szántó	21,8	2,6
gyümölcsös	1	0,1
Összesen:	832,25	100

1.3.2. Tulajdoni viszonyok

Tulajdonos/kezelő	Kiterjedés (ha)	Százalékos arány (%)
magán	466,62	56
önkormányzat	8,4	1
állami	36,18	4,3
Északerdő Zrt.	321,05	38,6
Összesen:	832,25	100
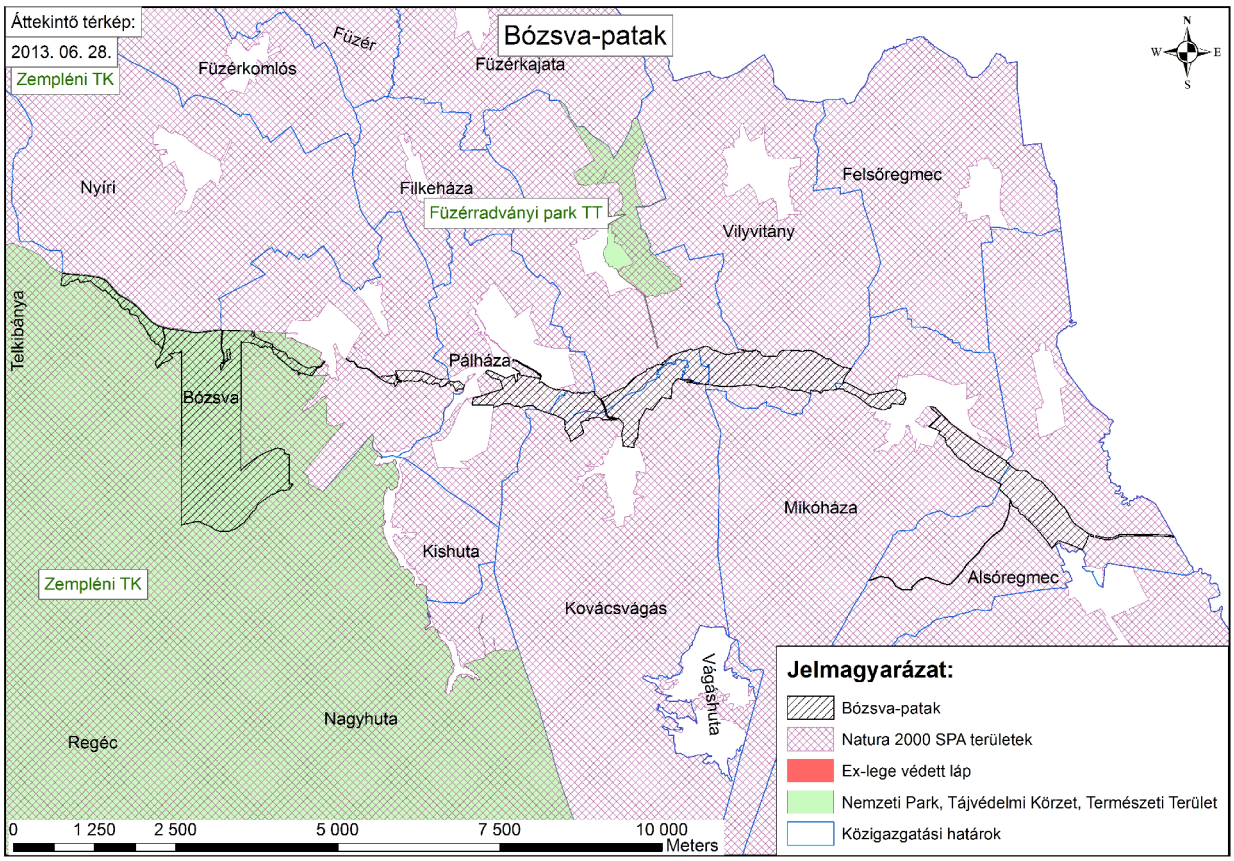
3. Térképek